

Розробник: КУПЧИК Олег Романович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

_____ (Олег МАШЕВСЬКИЙ)

Протокол № 7 від «24» січня 2024 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «25» січня 2024 року № 4

Голова науково-методичної комісії
_____ (Наталія ТЕРЕС)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів системну уяву про виникнення та трансформацію у тюркських країнах партійної системи, еволюцію її ідеологічних та організаційних засад, особливості партійного будівництва, роль політичних партій у модернізаційних процесах, сутність сучасного партійно-політичного розвитку тюркських країн.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* історію тюркських країн.
2. *Вміти* працювати з джерелами з історії тюркських країн.
3. *Володіти* методологією історичної джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни: Ознайомлення з історіографією та джерельною базою партійно-політичної історії тюркських країн. Висвітлення конституційних засад функціонування партійної системи та нормативно-правового регулювання діяльності політичних партій. Характеристика основних етапів партійно-політичної історії тюркських країн. Висвітлення програмних засад діяльності політичних партій. Встановлення головних дійових осіб в партійно-політичній історії тюркських держав. З'ясування місця політичних партій у внутрішньополітичному житті тюркських країн. Висвітлення ролі політичних партій на значущі міжнародні події та зовнішню політику урядів тюркських держав. Розкриття участі фракцій парламентів тюркських країн у міжпарламентському співробітництві.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у формуванні в студентів цілісної системи знань про походження, становлення та розвиток у тюркських країнах партійної системи у новітній і сучасній історії. У результаті вивчення дисципліни студент повинен *засвоїти* елементи науково-дослідної роботи, *вміти* системно оцінювати головні тенденції й динаміку розвитку політичної системи, всебічно аналізувати події, пов'язані із діяльністю у тюркських країнах політичних партій, розуміти ідейно-політичні відмінності у партійних системах тюркських країн, набути практичних навичок з роботи із науковою літературою та джерелами.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію;

ФК 6. Здатність здійснювати експертний аналіз в галузі Сходознавства;

ФК 12. Здатність усвідомлювати та пояснювати сутність базових відмінностей політичної еволюції провідних сегментів Сходу як поліцивілізаційного феномену.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати термінологічно-понятійний апарат з партійно-політичної історії тюркських країн.	Лекція	Контрольна робота 1 (тест)	3%
1.2	Знати періодизацію партійно-політичної історії тюркських країн.	Лекція	Контрольна робота 2 (тест)	3%
1.3	Знати зміст взаємовідносин політичних партій і блоків, парламентських фракцій у тюркських державах.	Лекція	Контрольна робота 1 (тест)	4%
1.4	Знати головних дійових осіб й важливі події з партійно-політичної історії тюркських країн.	Лекція	Контрольна робота 2 (тест)	4%
2.1	Вміти охарактеризувати відносини парламентів тюркських держав із парламентами інших країн в контексті міжпарламентського співробітництва.	Семинарське заняття	Усне опитування	9%
2.2	Вміти оцінити результати співпраці парламентів тюркських держав із парламентами інших країн в контексті міжпарламентського співробітництва.	Семинарське заняття	Усне опитування	9%
3.1	Вміти комунікувати з приводу місця політичних партій і блоків, парламентських фракцій, парламентів тюркських держав у вітчизняній й світовій історії.	Семинарське заняття	Усне опитування	9%
3.2	Вміти комунікувати з приводу ролі лідерів політичних партій тюркських країн у вітчизняній і світовій історії	Семинарське заняття	Усне опитування	9%
4.1	Вміти автономно та відповідально провести порівняльний аналіз програм політичних партій тюркських країн.	Самостійна робота	Реферат	5%
4.2	Вміти автономно та відповідально з'ясувати стратегію і тактику у діяльності політичних партій тюркських країн.	Самостійна робота	Реферат	5%
2.3	Вміти встановити причинно-наслідковий зв'язок у діяльності політичних партій тюркських країн з їх внутрішнім життям і міжнародною діяльністю.	Лекція, семінар	Іспит	20%
2.4	Вміти з'ясувати причини й умови, простежити хід, визначити основну соціальну базу політичних партій тюркських країн.	Лекція, семінар	Іспит	20%

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1, (тест): РН 1.1, 1.3. – 7 балів/4 бали*.
Контрольна робота 2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 7 балів/4 бали.
2. Реферат 1: РН 2.5 – 5 балів/3 бали.
Реферат 2: РН 2.6 – 5 балів/3 бали.
3. Робота під час семінарських занять 1 ЗМ: РН 2.1-2.2 – 18 балів/11 балів.
Робота під час семінарських занять 2 ЗМ: РН 3.1-3.2 – 18 балів/11 балів.

* Максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента як *вміти* встановити причинно-наслідковий зв'язок у діяльності політичних партій тюркських країн з їх внутрішнім життям і міжнародною діяльністю; *вміти* з'ясувати причини й умови, простежити хід, визначити основну соціальну базу політичних партій тюркських країн.
- форма проведення іспиту – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали.**

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав **менше, ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усне опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспиту), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6-10.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – 40 балів).

Змістовий модуль 1 <i>Партійно-політична історія тюркських країн Європи</i>			Змістовий модуль 2 <i>Партійно-політична історія тюркських країн Центральної Азії</i>			Іспит
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
<i>Семінар</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Семінар</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	
18 (максимум)	5 (максимум)	7 (максимум)	18 (максимум)	5 (максимум)	7 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента **під час кожного семінару** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0 до 6 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної 1 бал;
- додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, 1 бал;
- вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада жовтня) і Реферат 2 (остання декада грудня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми 5 балів;
- відображена власна позиція 4 бали;
- тема розкрита неповно 3 бали;
- реферат суто компілятивного рівня 2 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота 2 (остання декада грудня). Завдання з тестування містить 7 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перескладання семінарів, модульних контрольних робіт, рефератів здійснюється відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 19-20;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 16-18;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання 13-15;
- Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки 10-12;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми 7-9;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу 4-6;
- Відповідь має значні помилки 1-3.

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Критично-розрахунковий мінімум	10	10	40	60
Рекомендований мінімум	18	18	24	60
Максимум	40	40	20	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Партиїно-політична історія тюркських країн Європи				
1.	Вступ. Тема 1. Партиїно-політична історія кримських татар.	3	-	8
2.	Тема 2. Партиїно-політична історія Гагаузії.	2	-	8
3.	Тема 3. Партиїно-політична історія Азербайджану.	3	2	8
4.	Тема 4. Партиїно-політична історія Туреччини.	3	2	8
5.	Тема 5. Партиїно-політична історія тюрків Північного Кавказу.	2	1	8
6.	<i>Реферат 1</i>	-	-	1
7.	<i>Контрольна робота 1</i>	-	1	-
Змістовий модуль 2. Партиїно-політична історія тюркських країн Центральної Азії				
8.	Тема 6. Партиїно-політична історія Казахстану.	3	2	8
9.	Тема 7. Партиїно-політична історія Туркменістану.	2	2	8
10.	Тема 8. Партиїно-політична історія Узбекистану.	3	1	8
11.	Тема 9. Партиїно-політична історія Киргизстану.	3	-	8
12.	Тема 10. Партиїно-політична історія Уйгурстану.	2	-	8
13.	<i>Реферат 2</i>	-	-	1
14.	<i>Контрольна робота 2</i>	-	1	-
	ВСЬОГО	26	12	82

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Семінари – 12 год.

Самостійна робота – 82 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. *Ганусець О.І.* Державний устрій Туреччини в період республіки. – К., 1961.
2. *Даміров Мехман Алішах огли.* Державний лад Азербайджанської Демократичної Республіки (1918–1920 рр.): Автореф. дис. ... канд.юрид. наук: 12.00.01 / Одеська державна юридична академія. – Одеса, 1998.
3. *Дорошко М.* Країнознавство: країни СНД і Балтії: Навчальний посібник. – Чернівці, 2008.
4. *Коваль О.* Революція, котра закінчилася революцією. Чого не навчили Киргизстан останні п'ять років // Дзеркало тижня. – № 14 (794).
5. *Ляшенко Т. М.* Політичні лідери центральноазійських країн: пострадянська доба // Політика в особах. (Політичне лідерство напостсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти) Монографія. / За заг. ред. *Ф.М. Рудича.* К., 2008. - С. 281-298.
6. *Мусаєва Севгіль, Алієв Алім.* Мустафа Джемільєв. Незламний. – К., 2017.
7. *Орлова Т.В.* Post Sovieticum: Історія нових незалежних держав: Навчальний посібник. – К., 2010.
8. *Черніков І.* Мустафа Кемаль-Ататюрк – засновник і будівничий республіканської Туреччини. – К., 2015.
9. *Черніков І.* Турецька республіка в 50-60-х рр. ХХ ст. – К., 1967.

Додаткові:

1. *Abbot Leo.* Turkmenistan History Origins and Early History, Society, Social Structure, the Economy, Government and Politics, Tourism. – Chicago, 2016.
2. *Bukharbayeva Bagila.* The Vanishing Generation: Faith and Uprising in Modern Uzbekistan. – Indiana, 2019.
1. *Hiro Dilip.* Inside Central Asia. A political and cultural history of Uzbekistan, Turkmenistan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkey, and Iran. – New-York-London, 2009.
2. *Atlas Jerzy.* Gagauzja i Gagauzi. Historia oraz współczesność. – Poznań: Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Instytut Wschodni UAM, 2009.
3. Kazakstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan. Country Studies / *Glenn Eldon Curtis.* – Michigan, 2008.
4. *Laruelle Marlene (ed.).* Constructing the Uzbek State: Narratives of Post-Soviet Years. – Lanham; Boulder, 2017.
5. *McCauley Martin.* Afghanistan and Central Asia. A Modern History. – London-New-York, 2002.
6. *Nazarbaev Nursultan.* The Kazakhstan Way. – Chicago, 2008.
7. *Nazarbaev Nursultan.* Kazakhstan on the Road to Accelerated Economic, Social, and Political Modernization. – Chicago, 2006.
8. *Osmonov O.J., Turdaliyeva Ch.J.* The history of Kyrgyzstan. – Bishkek, 2018.
9. *Roudik Peter L.* The History of the Central Asian Republics. – Westport, 2007.
10. *Blanc Stephen J.* Turkmenistan and Central Asia after Niyazov. – Chicago, 2007.
11. *Świętochowski Tadeusz.* Azerbejdżan. – Warszawa: Trio, 2006.
12. *Green Williams Brian.* The Crimean Tatars. From Soviet Genocide to Putin's Conquest. – Oxford, 2016.

10. Додаткові ресурси:

1. Теми семінарських занять з дисципліни «Історія тюркських народів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://for.history.univ.kiev.ua>.